

मुंबई सीसीटीव्ही प्रकल्प टप्पा-३ च्या
रु. २१४०.९० कोटी इतक्या अंदाजित
खर्चाच्या प्रस्तावास प्रशासकीय मान्यता
देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: सीसीटी-३१२५/प्र.क्र.१३४/ई-१२४८२३६/पोल-३

गृह विभाग, दुसरा मजला, मंत्रालय, मुंबई ४०००३२

दिनांक: २४ सप्टेंबर, २०२५

संदर्भ:

१. शासन निर्णय क्र. आयएसएस १००९/प्र.क्र. ३१३/विशा-४, गृह विभाग, दि.२७.०७.२०११.
२. शासन निर्णय क्र. आयएसएस-१००९/प्र.क्र. ३१३ (भाग-२)/विशा-४, गृह विभाग, दि.०६.०९.२०१२.
३. महाराष्ट्र शासन व मेसर्स लार्सन अँड टुब्रो लिमिटेड यांच्यात दि.०७.०२.२०१५ रोजी झालेला करार.
४. शासन आदेश क्र. सीसीटीव्ही ३११५/प्र.क्र.२१/पोल-३, दि.०७.०२.२०१५ चे कार्यादेश
५. गृह विभाग, शासन निर्णय क्र.सीसीटी-३११५/प्र.क्र.१९७/पोल-३, दि.२.३.२०१६.
६. शासन निर्णय क्र. विअप्र-२०१३/प्र.क्र. ३०/२०१३/विनियम, भाग-२, दि.१७.०४.२०१५.
७. वित्त विभाग शासन परिपत्रक क्र. अर्थसं-२०१७/प्र.क्र. ७५/अर्थ-३, वित्त विभाग, दि.१८.०४.२०१७.
८. शासन निर्णय क्र. सुरक्षा-२०१५/प्र.क्र. ६४/विशा-३(अ), गृह विभाग, दि.२.६.२०११, दि.२०.७.२०१७, दि.०४.०८.२०१७.
९. गृह विभाग पत्र क्र. ३११५/प्र.क्र. २१/भाग-२/पोल-३, दि.०८.११.२०१७.
१०. शासन निर्णय क्र. सीसीटीव्ही-३११५/प्र.क्र. २१/भाग-२/ पोल-३, गृह विभाग, दि.०५.११.२०१८
११. शासन निर्णय क्र. सीसीटीव्ही-३११५/प्र.क्र. २१/भाग-२/ पोल-३, गृह विभाग, दि.२६.०२.२०१९.
१२. उच्चस्तरीय समितीच्या २२.०९.२०२२ रोजी झालेल्या बैठकीचे इतिवृत्त, दि.२०.१०.२०२२.
१३. गृह विभाग पत्र क्र. एमआयएस ३६१९/सी.आर.६६/ पोल-३, दि. १९.१०.२०२२.
१४. गृह विभाग पत्र क्र. संकीर्ण १०२२/सी.आर.११९/पोल-३ दि. २२.२.२०२४
१५. उच्चस्तरीय समितीच्या १६.१.२०२४ रोजी झालेल्या बैठकीचे इतिवृत्त, दि. ७.२.२०२४.
१६. उच्चस्तरीय समितीच्या १३.०२.२०२५ रोजी झालेल्या बैठकीचे इतिवृत्त, दि.०३.०३.२०२५.
१७. वित्त विभागाचे शासन परिपत्रक क्र.अर्थसं.२०२५/प्र.क्र.४४/पोल-३, दि.७.४.२०२५
१८. पोलीस उप आयुक्त (अभियान), मुंबई यांचे पत्र जा.क्र. पोउआ/अभियान/पीआयसी/बैठक इतिवृत्त/२०७३, दि.३०.५.२०२५.
१९. उच्चस्तरीय समितीच्या २५.०६.२०२५ रोजी झालेल्या बैठकीचे इतिवृत्त, दि.०७.०७.२०२५.
२०. पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांचे पत्र जा.क्र.पोआ/पोउआ(अभि.)/सीसीटीव्ही टप्पा-३ /२५९७/२०२५, दि. १६.७.२०२५.
२१. पोलीस उप आयुक्त (अभियान), मुंबई यांचे पत्र जा.क्र. पोउआ/अभियान/पीआयसी/बैठक इतिवृत्त/३०१, दि.२५.८.२०२५.
२२. उच्चस्तरीय समितीच्या २८.०८.२०२५ रोजी झालेल्या बैठकीचे इतिवृत्त, दि.०१.०९.२०२५.
२३. पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांचे पत्र जा.क्र.पोआ/पोउआ(अभि.)/सीसीटीव्ही टप्पा-३ /२६२/२०२५, दि. ११.९.२०२५.

प्रस्तावना:

दि.२६/११/२००८ रोजीच्या दहशतवादी हल्ल्यानंतर व त्यानंतरच्या घटनांच्या पार्श्वभूमीवर, जगातील महत्वाच्या शहरांच्या सुरक्षेसाठी सीसीटीव्ही प्रणालीची अंमलबजावणी अत्यावश्यक ठरली. या अनुषंगाने, मुंबई शहराचे सुरक्षिततेकरीता सीसीटीव्ही निगराणी प्रणालीची संकल्पना प्रथम तत्कालीन मा. उपमुख्यमंत्री यांच्या अध्यक्षतेखालील मंत्रिमंडळाने दि.१४ जानेवारी २००९ रोजी मंजूर केली, यानंतर दि.२४ जुलै, २०११ व दि.१९ ऑक्टोबर, २०११ रोजी झालेल्या मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत मान्यता प्राप्त झाली, आणि गृह विभागाने दि.६ जानेवारी, २०१२ रोजी रु.६०० कोटीच्या सीसीटीव्ही प्रकल्पासाठी प्रशासकीय मान्यता दिली.

२. दि.५ जानेवारी, २०१५ रोजीच्या “उच्चस्तरीय शक्ती प्रदत्त समिती (HPC)” च्या बैठकीत रु.९४९ कोटी इतक्या खर्चास मान्यता देण्यात आली. यास अनुलक्षून, दि.२ मार्च, २०१६ रोजी अतिरिक्त रु.३४९ कोटी खर्चासाठी प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली. उच्चस्तरीय शक्ती प्रदत्त समिती (HPC) च्या दि.१० मे, २०१६ रोजीच्या बैठकीत घेण्यात आलेल्या निर्णयानुसार, अतिरिक्त खांबांची बसवणूक करून निगराणी क्षेत्र वाढवण्यासाठी एकूण प्रकल्प खर्च रु.९९६ कोटींवर सुधारीत करण्यात आला. यानंतर, सीसीटीव्ही पायाभूत सुविधा अधिक सक्षम करण्यासाठी, गृह विभागाने ५ नोव्हेंबर, २०१८ रोजीच्या शासन निर्णयाद्वारे सुधारीत प्रशासकीय मान्यता दिली, आणि एकूण प्रकल्प खर्च रु.९८०.३३ कोटी करण्यात आला.

३. मुंबई सीसीटीव्ही टप्पा १ अंतर्गत २० त्रैमासिके दुरुस्ती व देखभाल (O & M) करण्याचे समाविष्ट होते नंतर सदर कालावधी पूर्ण झाल्यानंतर, गृह विभागाने सेवा खंडित न होता व टप्पा २ शी समन्वय राखण्यासाठी मे.लार्सन अँड टुब्रो लिमिटेड (L & T) यांच्याशी दुरुस्ती व देखभाल (O & M) करारास तीन वेळा प्रत्येकी एका वर्षाकरिता मुदतवाढ देण्यात आली असून त्यानुसार अंतिम विस्तार दि.४ सप्टेंबर, २०२५ पर्यंत आहे. तसेच मुंबई सीसीटीव्ही टप्पा ३ RFP अंतर्गत नवीन कंत्राटदाराची नेमणूक झाल्यानंतर एक तिमाही प्रत्यक्ष मार्गदर्शन व सहकार्य (Hand-Holding Support) कालावधी पूर्ण होईपर्यंत किंवा ४ मार्च २०२६ पर्यंत, यापैकी जे उशिरा येईल त्या कालावधीपर्यंत मुदतवाढ देण्यास दि.२८.८.२०२५ रोजीच्या उच्चस्तरीय स्तरीय शक्ती प्रदत्त समितीच्या बैठकीत मान्यता देण्याबाबतचा निर्णय घेण्यात आला आहे.

४. मुंबई सीसीटीव्ही टप्पा २ मध्ये दि.२१/०८/२०१८ रोजी पोलीस आयुक्त, मुंबई यांच्याकडून अतिरिक्त सीसीटीव्ही कॅमेरे बसवण्याची मागणी करण्यात आली होती. त्यावर दि.०५/११/२०१८ च्या उच्चस्तरीय शक्ती प्रदत्त समिती (HPC) च्या बैठकीत विद्यमान प्रकल्प करारातील "U Schedule" च्या तरतुदीनुसार हे काम मूळ प्रकल्पात समाविष्ट करण्याचा निर्णय घेण्यात आला. यानंतर उच्चस्तरीय शक्ती प्रदत्त समिती (HPC) ने पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती गठित केली. या समितीने तांत्रिक बाबींचा आढावा, बाजारभाव सर्वेक्षण व खर्चासह प्रस्ताव तयार करून सादर केला. या समितीच्या अहवालाच्या आधारे व प्रशासकीय, तांत्रिक व कराराशी संबंधित पैलूंचा सखोल अभ्यास करून उच्चस्तरीय शक्ती प्रदत्त समिती (HPC) ने दि.२४/१२/२०१८ रोजीच्या बैठकीत मे.लार्सन अँड टुब्रो लिमिटेड यांच्यामार्फत अतिरिक्त कॅमेरे बसवण्याचा तत्त्वतः निर्णय घेतला. त्यास गृह विभागाच्या दि.२६/०२/२०१९ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये रु.३२३.२३ कोटी इतक्या खर्चास प्रशासकीय मान्यता दिली. टप्पा -१ व टप्पा-२ मिळून प्रकल्प खर्च रु.१,३०३.५६ कोटी करण्यास प्रशासकीय मान्यतेचे आदेश दिले आहेत.

५. मुंबई सीसीटीव्ही प्रकल्पाच्या टप्पा १ व टप्पा २ अंतर्गत मे. एल अँड टी कंपनीने एकूण ११,३७७ कॅमेरे बसविणे क्रमप्राप्त होते. त्यापैकी टप्पा १ मध्ये एकूण ५,४४२ सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्यात आले आहेत. सदर कॅमेरे सध्या 'Go Live' झाले असून दुरुस्ती व देखभाल (O & M) च्या टप्प्यात आहे. तसेच टप्पा २ मध्ये एकूण ५,९३५ सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविणे अपेक्षित होते. त्यापैकी मे. एल अँड टी कंपनीने अद्यापपर्यंत एकूण ५०६९ सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविले आहेत. तरी टप्पा २ मधील उर्वरित ८६६ सीसीटीव्ही कॅमेरे हे प्रकल्पाच्या टप्पा ३ अंतर्गत बसविण्यात येण्याबाबत दि. २८/०८/२०२५ रोजी आयोजित 'उच्चस्तरीय शक्ती प्रदत्त समितीच्या' बैठकीत निर्णय घेण्यात आलेला आहे. टप्पा २ चे कार्यान्वयन (Go Live) होणार आहे.

६. मुंबई सीसीटीव्ही टप्पा-१ व टप्पा-२ मध्ये कार्यान्वित केलेल्या प्रकल्पाची देखभाल व दुरुस्ती, तसेच आवश्यकतेप्रमाणे हार्डवेअर बदल करणे. तसेच, सर्व्हेलन्स क्षमता वृद्धीसाठी आणखी कॅमेरे बसवून त्याची देखभाल दुरुस्ती करण्याकरिता मुंबई सीसीटीव्ही टप्पा-३ प्रकल्प राबविण्यास दि.२५/०६/२०२५ व दि. २८/०८/२०२५ रोजीच्या उच्च स्तरीय शक्ती प्रदत्त समितीच्या बैठकीत निर्णय घेण्यात आला आहे. त्यानुसार मुंबई सीसीटीव्ही सर्व्हेलन्सचा टप्पा क्र.३ करिता प्रशासकीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. वरील बाबी विचारात घेऊन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात आला आहे.

शासन निर्णय :

मा. अपर मुख्य सचिव (गृह) यांच्या अध्यक्षतेखालील उच्च स्तरीय शक्ती प्रदत्त समितीच्या दि.२५/०६/२०२५ व दि. २८/०८/२०२५ रोजीच्या बैठकीत घेण्यात आलेल्या निर्णयानुसार मुंबई सीसीटीव्ही टप्पा-३ प्रकल्प राबविण्याकरिता एकूण रु.२,१४०.९० कोटी (रुपये दोन हजार एकशे चाळीस कोटी नव्वद लाख) (१८% GST व २% आकस्मिक खर्चासह) इतक्या अंदाजित खर्चाच्या प्रस्तावास या शासन निर्णयाद्वारे प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

२. मुंबई सीसीटीव्ही टप्पा-३ मध्ये पुढील कामांचा समावेश राहील :-

१) मुंबई सीसीटीव्ही टप्पा १ मधील आवश्यक तेथील हार्डवेअर मध्ये बदल करणे.

२) मुंबई सीसीटीव्ही टप्पा १ व टप्पा २ चे दुरुस्ती व देखभाल (O&M) करणे.

३) नवीन तंत्रज्ञानाचा वापर करून गुन्ह्यांचा तपास, वाहतूक व्यवस्थापन व मोटार वाहन कायदा नियमांचे उल्लंघन करणाऱ्यांवर ई-चलानद्वारे कारवाई करण्यासाठी सहाय्यभूत प्रणाली विकसित करण्याकरिता सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविणे.

४) मुंबई सीसीटीव्ही टप्पा-३ अंतर्गत नव्याने बसविण्यात आलेल्या कॅमेऱ्यांची दुरुस्ती व देखभाल (O & M) करणे.

३. मुंबई सीसीटीव्ही टप्पा ३ ची वैशिष्ट्ये पुढीलप्रमाणे आहेत :-

१) जनरल सर्व्हेलन्स क्षमता वृद्धीसाठी कोस्टल रोडसह महत्वाच्या ठिकाणी सीसीटीव्ही कॅमेरे लावणे.

२) सार्वजनिक ठिकाणी ओळख क्षमता वृद्धीस सहाय्यभूत ठरणारी फेशियल रिकग्निशन कॅमेरे तंत्राचा वापर करणे.

३) ट्रॅफिक नियंत्रणासाठी R.L.V.D. (Red Light Violation Detection) व स्पीड डिटेक्शन स्वयंचलित प्रणाली तंत्राचा वापर.

- ४) कायदा व सुव्यवस्था, ट्रॅफिक व मुंबई महापालिकेस सहाय्यभूत ठरणारी AI (Artificial Intelligence) आधारित व्हिडीओ अॅनालिटिक्स तंत्रज्ञानाचा वापर.
- ५) सध्या कार्यरत असलेले अंदाजे ८० सीटरचे command control centre चे अत्याधुनिक मल्टी एजन्सी १६०-सीटर CCC मध्ये स्थलांतर करत अद्ययावतीकरण करणे.
- ६) गर्दीच्या ठिकाणी, व सीसीटीव्ही सर्व्हेलन्सच्या क्षेत्राबाहेरील (Blind Spots) मध्ये आवश्यकतेनुसार Face Recognition क्षमतेसह विकसीत मोबाइल सर्व्हेलन्स पोलसचा वापर करुन निरीक्षण क्षमता वृद्धी करणे.
- ७) ट्रॅफिक, पार्किंग व कायदा सुव्यवस्था राखण्यासाठी मदत करणारी प्रणाली public Address System तंत्राचा वापर.
- ८) मिरवणूक, रॅली व निर्जन ठिकाणी निरीक्षणासाठी सहाय्यभूत ठरणान्या ड्रोन्स प्रणालीचा वापर.
- ९) टप्पा २ मध्ये करावयाचे राहिलेले ८६६ सीसीटीव्ही कॅमेरे, Edge Level Switch-३९४ Nos., व Network & Power Connectivity to Pole-३९४ Nos. यांचा समावेश टप्पा ३ मध्ये करण्यात आला आहे.

४. प्रस्तुत प्रकरणी उपरोक्त प्रमाणे होणारा खर्च हा “मागणी क्र.बी-१०, ४०५५ - पोलीस यावरील भांडवली खर्च, ८०० इतर खर्च, (००) (०९) सीसीटीव्ही यंत्रणा बसविणे (४०५५ ०२२३) या अंतर्गत ५२- यंत्रसामग्री साधनसामग्री, तसेच १३- कार्यालयीन खर्च ” या लेखाशीर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा व तो त्या - त्या वितीय वर्षासाठी उपलब्ध असलेल्या अनुदानातून भागविण्यात यावा.

५. सदर शासन निर्णय वित्त विभागाचा शासन निर्णय क्र. विअप्र-२०१३/प्र.क्र.३०/२०१३/विनियम, भाग-२, दि.१७.४.२०१५ मधील वितीय अधिकार, नियम पुस्तिका, १९७८ भाग-पहिला, उपविभाग-दोन, मधील अ.क्र. २७ (अ) नियम क्र.७६ अन्वये प्रशासकीय विभागास प्रदान केलेल्या वितीय अधिकारानुसार, तसेच, उच्च स्तरीय शक्ती प्रदत्त समितीच्या दि.२५/०६/२०२५ व दि. २८/०८/२०२५ रोजीच्या बैठकीत घेण्यात आलेल्या निर्णयास अनुसरुन निर्गमित करण्यात येत आहे.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५०९२४१५४४३२७९२९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकीत करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(रा. ता. भालवणे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२. मा.मुख्यमंत्री (गृह) यांचे अपर मुख्य सचिव.
३. अपर मुख्य सचिव (गृह) यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक.
४. प्रधान सचिव (विशेष) यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक.
५. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
६. पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई.
७. महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.

८. महालेखापाल, (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
९. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
१०. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
११. वित्त विभाग, व्यय-७/वित्तीय सुधारणा.
१२. अर्थसं-१/गृह विभाग, मुंबई.
१३. निवडनस्ती, पोल-३.